

Hoger instituut
voor de arbeid
Katholieke
Universiteit Leuven

Parkstraat 47
B-3000 Leuven

Telefoon +32 16 32 33 33
Telefax +32 16 32 33 44

De organisatie van een sluitend NT2 aanbod voor werkzoekenden en werknemers: de la- cunes in kaart gebracht en verholpen

*Onderzoeksvoorstel voor het onderzoeksprogramma VIONA 2010 – Oproep
studie-opdracht 09/02/2010*

Peter De Cuyper (K.U.Leuven – HIVA)

Offerte-verzoek: Departement Werk en Sociale Economie, Vlaamse overheid

Leuven, 22/03/2010

1. Titel van het onderzoeksproject

De organisatie van een sluitend aanbod Nederlands (NT2) voor werkzoekenden en werknemers: de lacunes in kaart gebracht en verholpen

2. Promotor

Naam: Peter De Cuyper
Functie: Onderzoeksleider Onderzoeksgroep Arbeidsmarkt
Instelling: Hoger Instituut voor de Arbeid, Katholieke Universiteit Leuven
Onderzoekseenheid: Onderzoeksgroep Arbeidsmarkt
Contactadres: Parkstraat 47 (postbus 05300)
B-3000 Leuven
Telefoonnummer: +32 16 32 31 75
Faxnummer: +32 16 32 33 44
E-mail: peter.decuypere@hiva.kuleuven.be

3. Omschrijving van het studieproject (max. 5 blz)

3.1 Situering en probleemstelling

Een gemeenschappelijke taal spreken, is een essentiële voorwaarde om tot een hechte sociale samenleving te komen. Vanuit verschillende Vlaamse beleidsdomeinen wordt het belang van taalverwerving Nederlands als tweede taal (NT2) dan ook sterk benadrukt en gestimuleerd (zie Bourgeois, 2009; Muyters, 2009; Smet, 2009). Een belangrijke stimulans hiertoe is de ontwikkeling van een activeringsbeleid inzake Nederlands tweede taal, waarbij het volgen van Nederlandse taallessen in een bredere rechten/plichten benadering wordt ingebed. Zo voorziet het inburgeringsbeleid sinds 2004 een inburgeringstraject op maat dat een NT2 component bevat, tegenover dit aanbod op maat, staat de verplichting voor de inburgeraar om op dit aanbod in te gaan (zie De Cuyper, 2010). Ook binnen het beleidsdomeinen Werk vond deze rechten/plichten benadering m.b.t. de bereidheid om Nederlands te leren recent ingang. Taalverwerving wordt als een cruciale factor gezien in de zoektocht naar duurzaam werk. De Vlaamse regering investeert sinds maart 2008 dan ook in een sluitend aanbod Nederlandse taal. Dit betekent concreet dat elke werkzoekende recht heeft op een passende taalopleiding. Tegenover dat recht staat de plicht voor de werkzoekende om op dit aanbod in te gaan (Muyters, 2009). Niet alleen voor werkzoekenden worden inspanningen gedaan, ook voor werkenden wordt in het kader van competentieversterking ingezet op een behoeftedekkend aanbod NT2 en dit niet enkel binnen het formele aanbod maar eveneens door het aanbieden van Nederlands op de werkvloer.

Deze 'sluitende taalaanpak' heeft belangrijke implicaties: er dient immers voldoende taalaanbod te zijn dat bovendien op maat is van de werkzoekende/werkende. Het huidige werkveld NT2 bevat echter maar een beperkt aanbod NT2 dat specifiek op deze doelgroep is gericht. De centra voor Volwassenenonderwijs (CVO), Centra voor Basiseducatie (CBE) en de Universitaire Talencentra (UT) zijn de formele verstrekkers van basisopleidingen Nederlands als tweede taal. Hun aanbod is inhoudelijk niet specifiek gericht op de vaktechnische context waarbinnen anderstalige werkzoekenden een geschikte job willen vinden, daarnaast kan ook de vraag worden gesteld in welke mate het aanbod onder meer naar intensiteit voldoet om de werkzoekende een passende opleiding op maat aan te bieden. VDAB heeft wél een divers aanbod NT2 specifiek gericht op werk, maar dit is vrij beperkt te noemen, het gaat jaarlijks om een 3500 tal cursisten. In vergelijking met de 65.000 cursisten in het formele onderwijs is dit beperkt te noemen. De vraag is dan ook in welke mate het huidige NT2 aanbod voldoende sluitend is naar capaciteit (zeker gezien het activerend taalbeleid in belendende beleidsdomeinen) en in welke mate dit aanbod inhoudelijk (geïntegreerde opleidingen, taalcoaching...) en naar morfologie (intensiteit, instapmomenten...) voldoende aansluit bij de behoeften van werkenden, de werkzoekenden en bij uitbreiding het bredere activerende arbeidsmarktbeleid. De 'behoefte' van de werkzoekende wordt immers deels gestuurd door de minimale verwachtingen die het beleid heeft naar het aanbod en ook naar de inspanningen die de werkzoekenden moet doen om zijn werkbereidheid aan te tonen (= snelste weg naar werk).

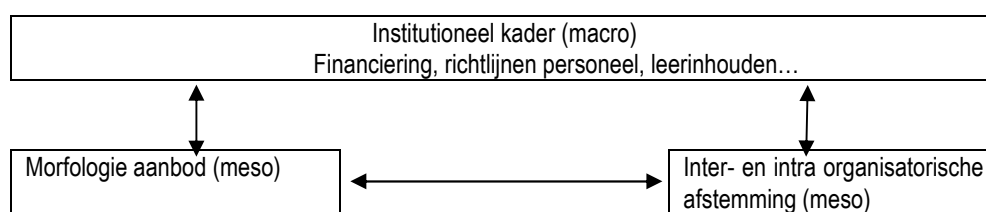
Naast de vraag naar het aanbod brengt het sluitend taalbeleid ook de vraag naar afstemming tussen de verschillende actoren met zich mee.¹ VDAB werd in dit kader als regisseur benoemd voor de trajecten van anderstalige werkzoekenden naar werk. Het betekent dat VDAB moet waken over de doorstroom tussen verschillende opleidingspakketten, de afstemming inburgering-inwerking dient te bewaken, maar ook de regelmatige deelname van de werkzoekende dient op te volgen. Dit is niet evident. De verschillende actoren ressembleren onder andere beleidsdomeinen en administraties, worden anders gestructureerd en aangestuurd, kennen een verschillende historiek en financieringssystematiek, werken met andere informaticasystemen... Uit een recente evaluatie van het inburgeringsbeleid bleek dan ook dat die afstemming niet altijd evident is en soms tot wederzijds onbegrip leidt (zie De Cuyper, 2010). In dit onderzoek gaan we na wat de precieze knelpunten zijn in de afstemming VDAB – NT2 en zoeken we oorzaken en mogelijke oplossingen.

¹ In het afsprakenkader NT2 wordt gestipuleerd dat VDAB op enkele uitzonderingen na verplicht is om werkzoekenden voor hun basisniveau door te verwijzen naar de formele onderwijsverstrekkers. Voor werkzoekenden die geen minimaal taalniveau hebben, is VDAB dus afhankelijk van andere actoren.

3.2 Doelstelling onderzoek en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek bestaat er in om (1) zicht te krijgen op de morfologie, inhoud, lacunes en mogelijke drempels in het bestaande aanbod NT2 vanuit het perspectief van de werkzoekenden (en de eisen die t.a.v. de werkzoekenden leven) en de werkenden. (2) zicht te krijgen op de afstemming tussen de verschillende actoren en de knelpunten die met deze afstemming gepaard gaan. De bril of het perspectief van waaruit we naar het aanbod NT2 kijken is dus vanuit de werkzoekende of werkende. (3) aanbevelingen te formuleren om knelpunten in het aanbod en in de afstemming te remediëren.

Bij het in kaart brengen van de drempels die met het al dan niet aanbieden van bepaalde inhoud te maken hebben, houden we telkens rekening met de institutionele context waarbinnen de verschillende actoren zich bewegen, zoals de financieringsystematiek, maar ook de mogelijkheid om personeel al dan niet flexibel in te zetten, inhoud aan te passen... Op deze wijze kunnen we niet enkel mogelijke lacunes detecteren in het huidige aanbod maar eveneens de terugkoppeling naar het beleid maken en aanbevelingen te formuleren naar het beleidskader waarin de betrokken actoren zich bewegen.

Figuur 1.1: analytisch kader

Concreet zullen we volgende onderzoeksvragen beantwoorden:

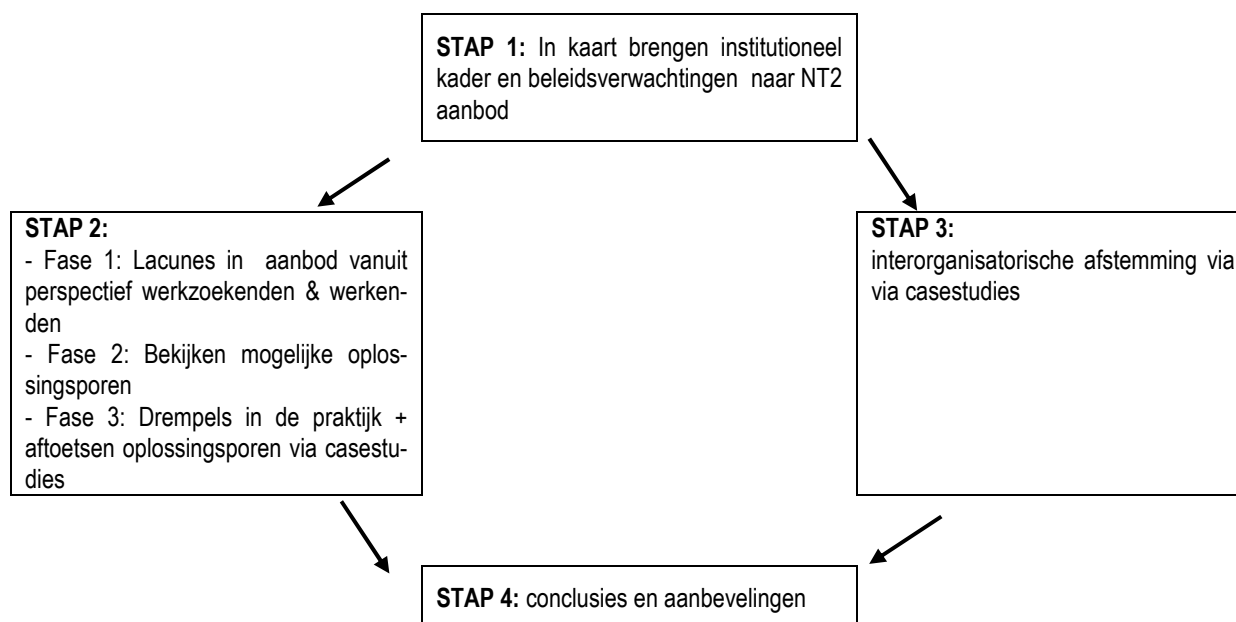
1. Hoe ziet de morfologie van het huidige aanbod er uit? In welke mate komt dit aanbod naar capaciteit en inhoudelijke vormgeving tegemoet aan de vraag van de werkzoekenden (en het bredere arbeidsmarktbeleid terzake) en de werkenden? Welke lacunes en behoeften worden gedetecteerd? Welke drempels bestaan er om een passend aanbod in te richten?
 - Is het aanbod NT2 sluitend naar capaciteit? Krijgen werkzoekenden en werkenden dus binnen een korte termijn een (passend) aanbod?
 - Hoe ziet het de morfologie van het NT2 er uit? Welk aanbod hebben de verschillende actoren op het terrein ontwikkeld? Hoe ziet het aanbod er uit in termen van aantal instapmomenten, intensiteit (uren), studiemethode?
 - in welke mate komt dit aanbod tegemoet aan de verwachtingen van de arbeidsmarktregisseur? Is het aanbod voldoende intensief? In welke mate zijn er verschillen naar AMB regio? Welke regio's kennen de grootste lacunes?
 - Welke drempels bestaan er om een meer passend aanbod in te richten en nieuwe leervormen te implementeren? Zijn deze drempels te situeren binnen het institutionele kader, de regionale context of de organisatie zelf?
2. Hoe verloopt het proces van afstemming en samenwerking op micro- en mesoniveau tussen de verschillende betrokken actoren? Wat zijn eventuele knelpunten en hoe kunnen deze geremedieerd worden?
 - Hoe verloopt de doorgeleiding tussen NT2 aanbodsverstrekkers en VDAB, maar ook intern binnen VDAB? Wat zijn mogelijke knelpunten en oplossingsporen?
 - Op welke wijze verloopt de certificering van de kennis Nederlandse taal? En tot welke knelpunten leidt dat eventueel in de afstemming tussen verschillende organisaties?
 - Hoe verloopt de afstemming tussen de regisseur en aanbodsverstrekkers m.b.t. het doorgeven van regelmatige aanwezigheid? Welke knelpunten zijn aanwezig en wat zijn mogelijke oplossingsporen?
3. Welke mogelijke scenario's zijn er mogelijk voor een beter sluitend aanbod NT2?
 - Welke aanpassingen zijn vereist om tot een beter sluitend aanbod te komen?

- Welke middelen zijn noodzakelijk om tot een beter sluitend aanbod te komen?
- Welke aanpassingen in het institutionele kader zijn vereist om tot een beter sluitend aanbod te komen?
- Kan het aanbod tussen de verschillende aanbodsverstrekkers meer geïntegreerd worden? Welke mogelijke financiële en organisatorische drempels spelen hier? Wat zijn eventueel inhoudelijke grenzen?
- Welke oplossingen kunnen worden voorzien om de afstemming tussen de VDAB, NT2 aanbieden en andere actoren op het veld te faciliteren. Wat zijn hier mogelijke good practices?

3.3. Onderzoeksplan

In dit onderzoek gaan we zowel in op meer kwantitatieve aspecten van het aanbod (aantal cursussen, aantal uren), maar ook op meer kwalitatieve aspecten als de mate van geïntegreerdheid van de trajecten, daarnaast bestuderen we het proces van afstemming tussen verschillende actoren. Het is duidelijk dat dit onderzoek gebaat is bij een mix van methoden van dataverzameling, meer bepaald zijn dit analyse van administratieve data, face-to-face interviews, telefonische interviews en literatuurstudie.

We onderscheiden 4 onderzoeksstappen in het onderzoek. Die we achtereenvolgens bespreken.

3.3.1 *In kaart brengen institutioneel kader en beleidsverwachtingen naar het NT2 aanbod*

In een eerste stap brengen we het institutionele kader in kaart waarbinnen de verschillende actoren fungeren. Voor VDAB brachten we dit kader reeds eerder in kaart (zie De Cuyper 2004, 2007, 2010). De focus zal dan ook voornamelijk liggen op het kader waarbinnen de aanbodsverstrekkers NT2 fungeren. Meer bepaald gaat het dan om het financieringssysteem, de vrijheidsgraden die de sector heeft in de organisatie van het aanbod... Dit is immers essentieel om in een latere fase van het onderzoek mogelijke drempels om een bepaald aanbod te kunnen organiseren te kunnen terugkoppelen aan het bestaande institutionele kader.

Daarnaast is het van belang de verwachtingen vanuit het beleidsdomein werk naar het NT2 aanbod te specificeren. De 'behoefte' van de anderstalige werkzoekende wordt immers deels gestuurd door de minimale verwachtingen die het beleid heeft naar het aanbod en ook naar de inspanningen die de werkzoekende moet doen om zijn werkbereidheid aan te tonen. Om een zicht te krijgen op de mate waarin het aanbod passend is, is het dus noodzakelijk zicht te krijgen op de verwachtingen die het beleid heeft t.a.v. de anderstalige werkzoekende. Het

gaat dus m.a.w. om de vraag waaraan een aanbod minimaal moet voldoen om als 'passend' te worden bestempeld.

We opteren methodisch voor documentenanalyse en face-to-face interviews met een aantal sleutelactoren. Meer specifiek denken we aan het kabinet Werk, verantwoordelijke VDAB, verantwoordelijke NT2 en inwerking binnen VDAB en verantwoordelijke NT2/volwassenonderwijs binnen de administratie Onderwijs.

3.3.2 *In kaart brengen morfologie aanbod: drempels, lacunes en mogelijke oplossingen*

Om de morfologie en de lacunes van het bestaande aanbod in kaart te brengen, maar ook de drempels om een passend aanbod te organiseren, doorlopen we 3 onderzoeksfasen:

- Fase 1: op basis van administratieve data schetsen we de morfologie van het aanbod en koppelen dit aan de vraag naar het aanbod. We beperken ons hierbij niet enkel tot de morfologie maar ook inhoudelijke elementen worden in rekening gebracht: op basis van een korte literatuursurvey detecteren we eveneens inhoudelijke knelpunten en lacunes in het aanbod;
- Fase 2: op basis van de resultaten in stap 1 formuleren we enkele voorlopige oplossingsporen;
- Fase 3: via 4 casestudies gaan we na hoe het aanbod in de praktijk wordt georganiseerd en vormgegeven, we gaan daarbij na wat mogelijke drempels zijn in het formuleren van een bepaald aanbod en toetsen de haalbaarheid van de oplossingsporen geschetst in fase 2.

Fase 1: morfologie van het aanbod afgetoetst aan vraag werkenden en werkzoekenden

Aanbod

In een eerste stap zullen we de morfologie van het aanbod in kaart brengen. De centra voor Volwassenenonderwijs, Centra voor Basiseducatie en de Universitaire Talencentra zijn de formele verstrekkers van basisopleidingen Nederlands als tweede taal. De VDAB en Syntra organiseren dan weer een divers aanbod Nederlands tweede taal gericht op tewerkstelling gaande van vooropleidingen NT2 schakelcursus, NT2 ifv beroepen, talen in functiegerichte opleidingen zoals handel en horeca, tot taalondersteuning op de werkvloer en de opleidingsvloer... Voor deze actoren zullen we het aanbod schetsen. We sluitend daarbij aan en bouwen verder op de evaluatie van het inburgeringsbeleid in 2007 waar we het aanbod van VDAB deels in kaart brachten (De Cuyper & Wets, 2007) en de rendementsstudie volwassenonderwijs (Schuurmans & Steverlync, 2008).

Concreet gaat het dan om volgende actoren en elementen:

- *Formele aanbodsverstrekkers* (CBE's, CVO's en UT);
 - Avond en weekendaanbod;
 - Intensiteit van het aanbod: aantal uren per week;
 - Aantal instapmomenten op niveau A1;
 - Aanwezigheid van geïntegreerde trajecten/duale trajecten;
 - Aanbod intensieve, 'normale' en verlengde trajecten;
 - Aanwezigheid vervolgaanbod NT2 in CBE's;
 - ...
- VDAB
 - Aantal schakelcursussen;
 - Intensiteit;
 - Aantal instapmomenten;
 - Afstemming beroepsopleidingen;
 - Aanbod taalcoaching op werkvloer en opleidingsvloer;
 - ...
- Syntra.

De morfologie van dit aanbod bekijken we op Vlaams niveau, maar ook naar AMB regio. De regio over het NT2 aanbod vanuit VDAB vindt immers plaats vanuit de verschillende AMB regio's. In dit opzicht lijkt het ook opportuun het aanbod en de eventuele lacunes in dit aanbod te schetsen op het niveau van de AMB regio.

Via deze schets van de morfologie van het aanbod is het dus mogelijk zicht te krijgen op eerste lacunes in het aanbod: bijvoorbeeld het ontbreken van een avondaanbod in de CBE's in een bepaalde regio, het ontbreken van een cursus 'vacant' in een andere regio enz...

Voor deze analyse zullen we beroep doen op administratieve data. Meer bepaald zullen we in de eerste plaats de kruispuntbank inburgering analyseren. De Huizen van het Nederlands (HVN) registreren, als regisseur van het NT aanbod, in deze databank het aanbod in hun regio. Op basis van deze databank kunnen we dus voorgaande vragen beantwoorden voor de CVO's en CBE's. Hoewel dit initieel de doelstelling was bevat de kruispuntbank inburgering nog geen informatie over de VDAB opleidingen, Syntra en het aanbod van de universitaire talencentra. Voor deze actoren zal bijgevolg telkens een aparte datavraag worden gedaan.

Vraag

In een tweede stap zal het beschikbare aanbod aan de 'vraag' worden afgetoetst. De 'vraag' definiëren we daarbij op verschillende wijzen:

- Op de precieze kwantitatieve vraag van werkenden en werkzoekenden is het moeilijk zicht te krijgen. We kunnen wél zicht krijgen op een slechte match qua capaciteit. In dit opzicht zullen we per regio nagaan of er wachtlijsten zijn.²
- De vraag of de behoefte van het beleid/de regisseur. Deze zullen we bepalen op basis van de eerste fase van het onderzoek. We zullen dan nagaan in welke mate het aanbod voldoet aan de vraag van het beleid. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat wanneer het beleid een aanbod van minimum 6 uur per week als 'passend' definieert, we zullen nagaan hoeveel van het aanbod hieraan tegemoetkomt.
- De 'potentiële vraag'. VDAB screent in op dit moment enkel de nieuw ingestroomde werkzoekenden. In de 'stock' kunnen echter ook heel wat werkzoekenden aanwezig zijn met een beperkt taalniveau. We zullen op basis van administratieve data nagaan hoe groot deze groep is.
- De 'vraag' van de werkenden. Eerder stelden we al dat het moeilijk is om een precieze inschatting te maken van de vraag van werkenden, de vraag wordt anderzijds ook gestimuleerd door het beschikbare aanbod. In dit opzicht zullen we nagaan in welke mate er een avond- en weekendaanbod beschikbaar is in de regio.

Deze analyses zullen plaatsvinden op de eerder beschreven administratieve data. Naast de meer kwantitatieve aspecten van de vraag gaan we eveneens in op meer kwalitatieve aspecten: dit is de vraag naar de mate waarin het aanbod inhoudelijk aansluit bij de wensen en behoeften van werkenden/werkzoekenden/beleid. Concreet gaat het dan om het aanbod voor specifieke doelgroepen als analfabeten, de (te) lange duur van trajecten, de functionaliteit van opleidingen, de inhoudelijke afstemming met vervolgoopleidingen..., ... Het in kaart brengen van mogelijke inhoudelijke knelpunten in het aanbod zal gebeuren op basis van de beleidsinterviews in stap 1 en een korte literatuursurvey.

Fase 2: mogelijke oplossingen voor lacunes in vraag en aanbod

Nadat we in een eerste stap de verschillende lacunes en knelpunten in kaart hebben gebracht, gaan we in een tweede stap op zoek naar mogelijke oplossingen voor de geschetste knelpunten en lacunes. Dit doen we op basis van literatuurstudie, eerder onderzoek, experimenten in het veld... We kunnen daarbij onder meer denken

² Let wel, we maken een duidelijk onderscheid tussen wachtlijsten en doorlooptijden. Een wachtlijst zorgt ervoor dat men niet kan starten met een cursus omdat er niet voldoende plaatsen zijn in de cursus. Doorlooptijd betekent dat men niet kan starten met een cursus omdat het instapmoment niet overeenkomt met het moment dat de kandidaat wil starten met de cursus. Zowel wachtlijsten als doorlooptijden kunnen wachttijden tot gevolg hebben.

aan geïntegreerde trajecten, zelfstudie... Om deze mogelijke oplossingen in kaart te brengen zullen we beroep doen op de expertise van het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO).

Fase 3: diepgaande analyse van lacunes en drempels op basis van casestudies en terugkoppeling naar institutionele context

De analyse van de lacunes, geeft wel een zicht op de mate waarin lacunes voorkomen, maar niet op het 'waarom' van deze lacunes of m.a.w. de reden waarom een bepaald type aanbod al dan niet wordt aangeboden in een regio. Daarom gaan we in een laatste stap de vormgeving van het aanbod 'in de praktijk' bestuderen. We gaan m.a.w. na welke overwegingen spelen om een aanbod al dan niet in te richten, een methodiek of mogelijk oplossingsspoor al dan niet toe te passen.

Op basis van voorgaande analyses zullen we 4 AMB regio's in de diepte bestuderen. We selecteren daarbij 2 regio's waar het aanbod als 'sluitend en op maat' kan worden beschouwd en 2 regio's waar dat minder het geval is. Bij de caseselectie houden we rekening met de stedelijke of provinciale inbedding van de cases en de aanwezigheid van de allochtone populatie. Concreet gaan we bij VDAB, Syntra, de aanbodsverstrekkers NT2 en het HVN na welke drempels ze al dan niet ervaren om een aanbod op maat te formuleren. Daarbij wordt de link gelegd met de institutionele context (middelen, financieringsystematiek, leerplannen...), de samenwerking op regi-oniveau en het beleid binnen individuele organisaties. Daarnaast leggen we telkens verschillende oplossingssporen voor die we opgelijst hebben in stap 2. Deze worden op hun haalbaarheid getoetst.

Het casestudy onderzoek zelf is gebaseerd op documentenanalyse (verslagen en rapporten van het HVN) en face to face interviews. Voor elke case streven we interviews met de volgende personen na:

- NT2 verantwoordelijke in de regio voor VDAB;
- Verantwoordelijke inwerking bij VDAB.
- Verantwoordelijke Syntra;
- Verantwoordelijke HVN;
- Verantwoordelijke binnen een CVO;
- Verantwoordelijke binnen een CBE.

3.3.3 Inter organisatorische afstemming tussen actoren

Naast de sluitendheid van het aanbod is ook de samenwerking tussen verschillende actoren van belang. In deze studie-opdracht focussen we ons op volgende aspecten:

- De controle op werkbereidheid: indien een werkzoekende een taaltraject volgt bij een aanbodsverstrekker NT2 moet de VDAB trajectbegeleider op de hoogte worden gehouden van de aan- en afwezigheden van de cursist. We gaan na hoe die uitwisseling in de praktijk plaatsvindt en wat eventuele knelpunten zijn.
- De doorstroom tussen verschillende opleidingen.
 - De VDAB dient als regisseur niet enkel op de hoogte zijn van aan- en afwezigheden maar eveneens van het moment waarop de cursist zijn attest voor een bepaald niveau behaalt. Op dit moment kan eventueel de doorgeleiding naar een VDAB cursus plaatsvinden. We gaan na hoe deze doorgeleiding in de praktijk plaatsvindt en wat eventuele organisatorische knelpunten zijn;
 - Naast organisatorische knelpunten in de doorgeleiding, kunnen ook mogelijke inhoudelijke knelpunten worden onderscheiden. Zo dient het taalniveau van de cursussen NT2 in de CBE's, CVO's en UT's aan te sluiten bij het taalniveau van de VDAB cursussen. Dit is de vraag naar de niveaubepaling en certificering van het aanbod.

De geschetste topics kwamen in meerdere of mindere mate aan bod in een recente evaluatie van het inburgeringsbeleid waar onder meer het knelpunt van de niveaubepaling aan bod kwam (zie De Cuyper, 2010). Ook in de rendementsstudie NT2 kwamen deze topics deels aan bod (Schuurmans & Steverlynck, 2008). De bovenstaande vragen zullen we dus in een eerste stap beantwoorden op basis van bestaand onderzoek en secundaire analyse van bestaande interviewtranscripts die we afdalen in het kader van de evaluatie inburgering. In een tweede stap zullen we de verzamelde bevindingen aftoetsen in de 4 casestudies en toetsen we in deze casestudies enkele mogelijke oplossingssporen.

3.3.5 Eindrapportage en beleidsaanbevelingen

Op basis van voorgaande stappen zullen de bevindingen definitief geïntegreerd worden en zullen finale beleidsconclusies en aanbevelingen worden geformuleerd. Deze aanbevelingen zullen dus al aan een eerste praktijktoets zijn onderworpen via de cases. De aanbevelingen zullen zich op twee niveaus situeren. Ten eerste op het niveau van het beleids- en regelgevend kader. De studie zal een overzicht van (mogelijke) knelpunten bevatten gelinkt aan de institutionele context en aanbevelingen om deze te remediëren (bv de financiering). Daarnaast zal het overzicht van lacunes per regio richting geven aan de geplande investeringen in het kader van het WIP. Op een tweede niveau is het rapport nuttig voor het werkveld zelf omdat een aantal best practices worden bestudeerd die mogelijk als inspiratiebron kunnen dienen voor de regionale afstemming en praktijken.

3.4 Referenties bij het voorstel

Bourgeois Geert, *Beleidsnota Inburgering en integratie 2009-2010*, Brussel

De Cuyper P. (2007), *Diversiteit in integratie. Een evaluatie van de vormgeving, efficiëntie en effectiviteit van het Vlaamse inburgeringsbeleid*, HIVA, Leuven.

De Cuyper P., Lamberts M, Pauwels F. & Vets C. (2010), *Deel 1 Inburgering in Vlaanderen: het institutioneel kader in kaart gebracht*, HIVA, Leuven. (te verschijnen april 2010).

De Cuyper P., *Deel 2: het inburgeringsbeleid in Vlaanderen: de efficiëntie en effectiviteit geëvalueerd*, HIVA, Leuven (te verschijnen april 2010).

De Cuyper P., Lamberts M. & Pauwels F., *De efficiëntie, effectiviteit en impact van het Vlaamse inburgeringsbeleid geëvalueerd*. Synthese, HIVA, Leuven (te verschijnen april 2010).

De Cuyper P., Struyven L. & Heylen V. (2004), *De trajectbegeleiding van werklozen in Vlaanderen: de kloof tussen beleid en uitvoering onderzocht. Deel 3: Survey bij werkzoekenden*. Leuven: HIVA.

De Cuyper P. & Struyven L. (2004b), *De trajectbegeleiding van werklozen in Vlaanderen: de kloof tussen beleid en uitvoering onderzocht. Deel 2: Survey bij consulenten*. Leuven: HIVA.

De Cuyper P. & Struyven L. (2004a), *De trajectbegeleiding van werklozen in Vlaanderen: de kloof tussen beleid en uitvoering onderzocht. Deel 1: Casestudies (met synthese en beleidsaanbevelingen)*. Leuven: HIVA.

De Peuter B., J. De Smedt, G. Bouckaert (2007), *Handleiding beleidsevaluatie. Deel 1: evaluatiedesign en – management*, IVO, Leuven.

Muyters Philippe (2009), *Beleidsnota Werk 2009-2014*; Brussel.

Patton M.Q. (1997), *Utilization-Focused evaluation*. London: Sage.

Schuurmans I. & C. Steverlynck (2008), *“Professioneel geprofileerd?”. Een rendementstudie van het NT2-aanbod binnen CVO met inbegrip van een evaluatie van de opleidingsprofielen*, Vlaams Ministerie van onderwijs en vorming, Brussel.

Swanborn (1999), *Evalueren. Het ontwerpen, begeleiden en evalueren van interventies: een methodische basis voor evaluatie-onderzoek*, Boom, Amsterdam.

X. (2008), *Platformtekst. Derde rondetafelconferentie Nederlands Tweede taal*, Antwerpen.

Vandenbroucke Frank (2009), *Beleidsbrief werk 2009*, Brussel.

4. Gedetailleerd tijdschema

Voor dit project voorzien we een doorlooptijd van 8 maanden te starten vanaf de eerste stuurgroep/startvergadering m.b.t. dit project. Het aantal effectieve onderzoeksmaanden bedraagt 7. Op de opdracht zal een team van drie onderzoekers worden ingezet met complementaire expertise, één externe expert NT2 verbonden aan het CTO zal als inhoudelijk klankbord fungeren voor de onderzoekers (cfr CV's).

Dit onderzoek omvat dus vier fasen:

- Fase 1: In kaart brengen institutioneel kader en beleidsverwachtingen
- Fase 2: Morfologie aanbod: drempels, lacunes en mogelijke oplossingen:
 - i. Vraag en aanbod;
 - ii. Mogelijke oplossingen;
 - iii. Diepgaande analyse van lacunes en drempels + praktijktoets mogelijke oplossingen
- Fase 3: Interorganisatorische afstemming
- Fase 4: (eind)rapportering en aanbevelingen.

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8
startvergadering								
1. institutioneel kader en beleidsverwachtingen								
2. Morfologie aanbod								
3. Interorganisatorische afstemming								
4. Eindrapportering en aanbevelingen								

Noot: het gearceerde cel stemt niet noodzakelijk overeen met een voltijds gefinancierde onderzoeksmaand.

5. Financieel plan 2010-2011

Het onderzoek zal in 2010 en deels in 2011 plaatsvinden. De precieze verdeling van het budget over beide jaren zal afhangen van het moment dat het project effectief opstart (zie punt 4). Daarbij kan naar schatting worden uitgegaan van een verdeling 2/3 in 2010 en 1/3 in 2011.

6. Valorisatie en bekendmaking van de onderzoeksresultaten

Voor dit onderzoek voorzien we 2 vormen van valorisatie: communicatie en adviesverlening.

Communicatie van de onderzoeksresultaten.

- Een bondige en toegankelijke samenvatting van het eindrapport;
- Publicatie van de resultaten in Over.werk en eventuele andere vaktijdschriften.
- Brede verspreiding van de onderzoeksresultaten via website HIVA, aankondiging HIVA nieuwsbrief, persbericht...
- Tot slot voorzien we een beperkt aantal 'spreekdagen' (max 3) om de resultaten breder bekend te maken onder meer via een toelichting aan de sociale partners (o.m. VESOC) maar ook bij de sector zelf.

Met dit onderzoek streven we beleidsmatige impact na. In dit opzicht stopt onze rol niet na het formuleren van (beleids)aanbevelingen. We kunnen dan ook een **adviserende rol** verrichten als de geformuleerde aanbevelingen verder worden uitgewerkt.

Voor de opgesomde valorisatie activiteiten werd via de loonkost 1 week budgettair ingecalculeerd. De drukkosten van het rapport zijn terug te vinden onder de persoonsgebonden werkingskosten. De verschillende valorisatie activiteiten zullen in nauw overleg met de stuurgroep plaatsvinden.

7. Onderzoeksteam en beknopt curriculum vitae

Voor de uitvoering van deze onderzoeksopdracht wordt een onderzoeksteam samengesteld met medewerkers van het HIVA en een expert van het centrum voor taal en onderwijs (CTO). De kernmedewerkers worden hieronder kort voorgesteld met hun rol in het onderzoeksproject. De belangrijkste referenties voor de uitvoering van het onderzoek zijn opgenomen in paragraaf 7.2.

7.1. Voorstelling van het onderzoeksteam

- **Peter De Cuyper (HIVA) : onderzoeksleider**

Peter De Cuyper (1975), socioloog, is sinds 1998 verbonden aan het Hoger Instituut voor de Arbeid. Hij is gespecialiseerd in onderzoek naar het beleid, de sturing, organisatie en uitvoering van actief arbeidsmarktbeleid en inburgering. Centraal in zijn benadering staat de vraag naar de impact van sturing op de organisatie en uitvoering van beleidsinterventies. Deze expertise werd toegepast in tal van onderzoeks- en evaluatie opdrachten naar de rol en werking van (private en publieke) intermediairen op de arbeidsmarkt en de implementatie/vormgeving van activeringsmaatregelen. Hij werkte onder meer mee aan de evaluatie van de VDAB trajectbegeleiding (2004), was verantwoordelijk voor de procesevaluatie van Bouwpool Antwerpen, bestudeerde de impact van financiële sturing op de inhoud van arbeidsbemiddeling en ging in het kader van een implementatie-evaluatie van het nieuwe inburgeringsdecreet onder meer na op welke wijze nieuwkomers werden begeleid door VDAB en het onthaalbureau. Recent (2010) rondde Peter een evaluatie naar de efficiëntie en effectiviteit van het Vlaamse inburgeringsbeleid af. Het NT2 aanbod en de afstemming VDAB-OB-NT2 aanbodsverstrekkers was in verschillende van de geschetste onderzoeken een belangrijke topic. In de recente evaluatie van het inburgeringsbeleid werd onder meer de regierol van de HVN bestudeerd m.b.t. het aanbod NT2, werd de afstemming inwerking – inburgering bestudeerd en werd de kruispuntbank inburgering geanalyseerd. In een vorige evaluatie van het inburgeringsbeleid (2007- werd daarnaast ook dieper ingegaan op de morfologie van het aanbod NT2 zowel bij de NT2 aanbodsverstrekkers als binnen VDAB. Ook de afstemming NT2-VDAB, en de interne afstemming binnen VDAB kwam in dit kader aan bod.

Methodisch heeft Peter doorheen verschillende onderzoeksopdrachten ervaring opgebouwd met methoden op kwantitatief vlak (survey, verwerking administratieve data, gangbare kwantitatieve methoden) en op kwalitatief vlak (interviews met diverse stakeholders, focusgroepen, assisted qualitative data analysis). Daarbij hanteert hij indien mogelijk een mixed method approach waarbij kwantitatieve data (monitoringsdata en surveygegevens) gekoppeld worden aan kwalitatieve data. Deze benadering laat toe om zowel op beleids-, organisatie- als uitvoeringsniveau suggesties tot optimalisering te formuleren en vormde het uitgangspunt bij grootschalige evaluaties van onder meer de VDAB trajectwerking en het Vlaamse inburgeringsbeleid.

Peter De Cuyper is de promotor van deze onderzoeksopdracht. Als expert inzake de impact van sturingsmechanismen (financiering, organisatorisch...) op de organisatie en vormgeving van aanbod, interne organisatieprocessen en samenwerking zal hij het proces begeleiden en bijdragen aan de uitwerking, rapportering en valorisatie van het onderzoek.

Relevante publicaties/onderzoeken

Peter De Cuyper (2010), *Het inburgeringsbeleid in Vlaanderen: de efficiëntie en effectiviteit geëvalueerd*, HIVA, Leuven (beschikbaar vanaf april 2010).

Peter De Cuyper, Miet Lamberts & Fernando Pauwels (2010), *Het inburgeringsbeleid in Vlaanderen: de efficiëntie, effectiviteit en impact geëvalueerd: synthese*, HIVA, Leuven (beschikbaar vanaf april 2010).

Peter De Cuyper & Johan Wets (2007), *Diversiteit in integratie, Een evaluatie van de vormgeving, efficiëntie en effectiviteit van het Vlaamse inburgeringsbeleid*, HIVA, Leuven.

Peter De Cuyper (2006), *Under Construction. Bouwpool Antwerpen: de introductie van een sectorale werkwijzenwerking als antwoord op knelpuntberoepen*, HIVA, Leuven.

Peter de Cuyper & Ludo Struyven (2004), *De trajectbegeleiding van werklozen in Vlaanderen: de kloof tussen beleid en uitvoering*, HIVA, Leuven.

- **Heidi De Niel (CTO): extern expert**

Heide De Niel zal in deze opdracht als extern expert fungeren. Zij werkt sinds 1992 op het Centrum voor Taal en Onderwijs. De laatste 13 jaar als coördinator van de afdeling volwassenenonderwijs. Bij de uitvoering van haar opdracht werkt zij intensief samen met verschillende partners in het NT2-onderwijs voor volwassenen. Zij heeft ervaring met ontwikkeling, onderzoek en ondersteuning binnen het volwassenenonderwijs. Ze heeft bovendien een goed inzicht in de structuur, de afspraken binnen het onderwijsveld en de NT2-methodieken en lessen evaluatiematerialen die bij de verschillende partners in het NT2-onderwijs voor volwassenenonderwijs worden ingezet.

Heidi zal voor deze studieopdracht optreden als expert en klankbord m.b.t. de onderzoeksopdracht. Daarbij zal voornamelijk beroep worden gedaan op haar uitgebreide kennis van inhoud en methodieken om mogelijke oplossingen voor lacunes in vraag en aanbod te schetsen. Daarnaast zal zij ook geconsulteerd worden om de finale beleidsaanbevelingen op hun inhoudelijke haalbaarheid te toetsen.

Relevante publicaties/onderzoeken

De Niel, H. (2002), *Rond de tafel in Vlaanderen. Verslag van de Ronde Tafelconferentie NT2.* (PDF-document)
In: Les 20/119, 10-12.

De Niel, H. & M. Vienne (2006), *Het NT2-onderwijs voor volwassen anderstaligen in Vlaanderen anno 2005.*
In: Gids sociaal-cultureel en educatief werk, nr. 45, p. 1-24

- **Lode Vermeersch (HIVA): senior onderzoeker**

Lode Vermeersch is licentiaat in de Sociale en Culturele Agogiek (Educatiewetenschappen, VUB) en aanvullende Culturele Studies (KUB).

Sinds 2007 is hij verbonden aan het HIVA-KULeuven (onderzoeksgroep Onderwijs en Levenslang leren). Hij is gespecialiseerd in beleidsgericht onderzoek op het brede terrein van levenslang en levensbreed leren bij volwassenen. Zo werkte hij mee aan twee Europese onderzoeken (<http://lll2010.tlu.ee/>) over de toegang tot levenslang leren voor kansengroepen en voor werknemers van KMO's. Hij verrichtte ook onderzoek over laaggeletterdheid bij volwassenen, sociaal-cultureel vormingswerk, de begeleiding van kansengroepen op de arbeidsmarkt, kunst- en cultuureducatie en cultuurbeleid. Recent werkte hij mee aan twee studies in het kader van het Vlaams plan 'Geletterdheid verhogen': een haalbaarheidsstudie omtrent het gebruik van een screeningsinstrument voor geletterdheid en een onderzoek over de manier waarop laag- en risicogeletterde volwassenen op formele en niet-formele manier bijleren.

Eerder was Lode als stafmedewerker verbonden aan de Federatie van Organisaties voor Volksontwikkelingswerk (FOV) en als onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Hij werkte er aan onderzoek over integrale kwaliteitszorg in de sociaal-culturele sector.

Relevante publicaties / onderzoeken

Vermeersch, L., De Rick, K. (2010). 'Werknemers van KMO's en het onderwijssysteem: verschillende werelden in eenzelfde baan?'. *Gids op Maatschappelijk Gebied (Ingediend)*.

Vermeersch, L., Drijkoningen, J., Vienne, M., Vandenbroucke, A. (2009). 'Assessing adult literacy', in: van de Craats, I. & Kurvers, J. (eds.) (2009) *Low-Educated Adult Second Language and Literacy Acquisition. Proceedings of the 4th Symposium – Antwerp 2008*. LOT: Utrecht, pp. 109-121.

Vermeersch, L., Vandenbroucke, A. (2009). *Het leren zoals het is... bij volwassenen met een geletterdheidsrisico*. Leuven: HIVA - Katholieke Universiteit Leuven.

Vermeersch, L., Vandenbroucke, A. (2009). *The access of adults to formal and non-formal adult education. Country report: Belgium (Flemish Community)*. SP5. Leuven: HIVA - Katholieke Universiteit Leuven.

D'hertefelt, G., Drijkoningen, J., Van Thillo, W., Vermeersch, L., Vienne, M. (2007). *Studie naar de haalbaarheid van een doelmatig gebruik van een screeningsinstrument voor geletterdheid*. HIVA, CTO, VOCB, Leuven – Mechelen.

Lode Vermeersch zal in deze studieopdracht optreden als onderzoeker voor één of meerdere onderdelen van de opdracht. Daarbij zal beroep worden gedaan op zijn uitgebreide kennis van het volwassenenonderwijs.

- **Laura Jacobs (HIVA): junior onderzoeker**

Laura Jacobs is sinds 2009 werkzaam bij het HIVA in de onderzoeksgroep arbeidsmarkt. Na haar studie Sociologie met specialisatie arbeid en beleid aan de Universiteit Antwerpen volgde ze een Master in Management aan de KU Leuven. Laura werkte onder meer mee aan de evaluatie van het inburgeringsbeleid anno 2010, ze interviewde in dit kader VDAB coördinatoren in werking. Momenteel is Laura betrokken bij de evaluatie van het werkervaringsprogramma in opdracht van VIONA.

Laura Jacobs zal als junior onderzoeker betrokken zijn bij het geheel van de opdracht.

7.2. Relevante projecten van het onderzoeksteam: aanpassen

Voor de uitvoering van de voorgestelde opdracht beschikt het onderzoeksteam over know how m.b.t. de organisatie en werking van de betrokken actoren betrokken bij de sluitende taalaanpak (VDAB, HVN, NT2 aanbodsverstrekkers), het activerend arbeidsmarktbeleid en het werkveld van het volwassenenonderwijs.

- 1 *Evaluatie van het inburgeringsbeleid* (administratie binnenlands bestuur, 2010). Onderzoek naar vormgeving, uitvoering en resultaten van het inburgeringsbeleid in Vlaanderen a.d.h.v. casestudies en de analyse van administratieve data. De focus in dit onderzoek lag voornamelijk op de afstemming tussen de verschillende partnernorganisaties: HVN, NT2 aanbodsverstrekkers, VDAB en onthaalbureau. (HIVA)
- 2. *Evaluatie van het inburgeringsbeleid* (Viona-oproep 2004): Onderzoek naar vormgeving, uitvoering en resultaten van het inburgeringsbeleid in Vlaanderen a.d.h.v. casestudies en de analyse van administratieve data. In dit onderzoek werd onder meer een beperkte morfologie opgesteld van het aanbod NT2, werd de afstemming tussen inburgering en inwerking bestudeerd en werden de resultaten van VDAB inwerking geëvalueerd (i.s.m. OASIS/Cemis, UA). Periode: 2005 - 2006. (HIVA)
- 3. *Evaluatie van Bouwpool – Antwerpen* : een onderzoek naar de vormgeving en uitvoering en de meerwaarde en overdraagbaarheid van het concept Bouwpool. Opdrachtgever: Stad Antwerpen. Periode: 2004 - 2005. (HIVA)
- 4. *Evaluatie van de trajectwerking bij de VDAB* (Struyven & De Cuyper). Onderzoek naar de uitvoering van de trajectwerking op basis van diepte-interviews bij consultants en een survey bij werkzoekenden. Opdrachtgever : Viona-onderzoeksprogramma (oproep 2001). Periode: december 2001 – maart 2003. (HIVA)
- 5. *Project maatwerk* (uitgevoerd door het Centrum voor Taal en Onderwijs). Binnen dit project werd een website ontwikkeld met informatie over maatwerk in de inburgeringscursussen in Nederland en Vlaanderen. Doel van het project was: een kader ontwikkelen voor de praktijk van NT2-onderwijs op maat (dit wordt gedeeltelijk ingevuld met voorbeelden van goed practi-

ce) en een handleiding ontwikkelen om behoeftegerichte trajecten aan het CEFR te relateren.
Opdrachtgever: De Nederlandse Taalunie. Periode 2005-2006 (CTO)

- 6. *Lifelong Learning 2010*. SMEs and the participation of workers in formal learning. Case studies and national report: Belgium (Flemish Community) : Een case study-onderzoek over de werkgerelateerde participatie van KMO-werknemers aan opleidingen, cursussen, ... van opleidingsverstrekkers die worden erkend door de Vlaamse onderwijsoverheid. Opdrachtgever: Europese Commissie. Periode: 2008 (HIVA)
- 7. *Ontwikkelen van een sectorpakket Nederland op de werkvloer*. Het CTO ontwikkelde een concept voor de NT2 opleiding van werknemers in grote bedrijven. Opdrachtgever: ESF. Periode: 1997-1999. (CTO).